

Teema: Kelleks sa ennast pead? – Identiteet

Osa 3: Meie ja teised: kuidas identiteet hõlmab ja välistab

Mis on osa minust ja mis mitte? Kes kuulub rühma ja kes mitte? Käesolevas osas ärgitatakse õpilasi mõtlema nende küsimuste tundlikkusele ja arutlema selle üle, kuidas nad oma identiteeti luues otsustavad mõne komponendi arvesse võtta ja mõne teise välja jätta. Kuigi enese määratlemine ja teistest eristamine on oluline ja aitab kujundada minapilti, tuleb alati tähele panna, et eristamine ei mõjuks kellelegi tõrjuvalt ega alandavalt.

Hoiatus! Õppetükk sisaldab linke YouTube'ile jt veebisaitidele. Väljaspoolsete veebisaitide sisu võib muutuda ja selle sobivust õpilastele tuleb kontrollida.

Käesoleva osa õpitulemused

Õpilased õpivad

- tegema identiteedi kujundamisel vahet eristamisel ja välistamisel;
- mõistma identiteedi teema tundlikkust olukorras, kus mingit kindlat identiteeti peale surutakse, samuti seda, kui kergesti identiteeti võidakse poliitilistel eesmärkidel ära kasutada;
- mõistma, et kodakondsus hõlmab eri identiteete ja eeldab rahvusliku kuuluvuse paindlikkust.

Õppematerjalid

Õppematerjal 10	Artikkel (ja helisalvestis) Lätis elavast vene vähemusest
Õppematerjal 11	Katke Jules Destrée kirjast Belgia kuningale („ <i>Lettre au Roi</i> ”); Franco-aegne märk hispaania keele kohta; artikkel prantsuse keele kohta
Õppematerjal 12	Mostari linna postkaardid ja kaart; Esimese maailmasõja aegne postkaart; nõukogude propagandaplakat; videointervjuu elsassi identiteedi teemal
Õppematerjal 13	Katke raamatust, mis käsitleb juutide elu Natsi-Saksamaal; pildid nn inimloomaaedadest

Klassitöö 1: Inimese kuuluvust mõjutavad tegurid (osa 1) (kestus 15 minutit)

Arusaam sellest, millised tegurid määravad rahvusliku identiteedi, on tavaliselt raskesti seletatav ja igal inimesel erinev. Selline arvamuste lahknevus võib osutada eriti probleematiliseks ühes riigis elavate eri rahvusrühmade puhul. Vaadake õpilastega osa järgmisest videoklipist (6:52–10:00) Lätis elava vene vähemuse teemal. See videoklipp tutvustab õpilastele keerulist olukorda, mida nad analüüsivad põhjalikumalt järgmise ülesande käigus.

EUROOPA AJALOO MAJA

Allikas: Deutsche Welle

https://www.youtube.com/watch?v=QGQm_OKRcLI

Rühmatöö 1: Inimese kuuluvust mõjutavad tegurid (osa 2) (kestus 15 minutit)

Jagage klass väikesteks rühmadeks, paluge neil lugeda õppematerjali 10 artiklikatket ja kuulata helisalvestist. Paluge rühmadel vastata järgmistele küsimustele, mis on esitatud ka õppematerjalis:

- Millised on Läti venelaste peamised probleemid?
- Kuidas on ajalugu mõjutanud praegust olukorda Lätis?
- Kuidas on Läti valitsus olukorrale reageerinud?
- Milliseid ettepanekuid on õpilastel nende probleemide lahendamiseks?

Paluge rühmadel esitada oma vastused kogu klassi hõlmava arutelu käigus.

Klassitöö 2: Minu keel, minu identiteet? (kestus 10 minutit)

Mil määral määrab keel meie identiteedi? Korraldage õpilastega arutelu keelise mitmekesisuse teemal ja küsige, kas see on nende jaoks oluline teema. Kas nad räägivad kodus muud keelt kui koolis? Kui kerge või raske on nende jaoks see olukord ja kas see mõjutab kuidagi nende perekonda või sõpru?

Selle teema edasiarendamiseks paluge õpilastel kirja panna mõned küsimused, mida nad saaksid esitada oma pereliikmetele nende kogemuste kohta seoses keelise mitmekesisusega. Pereliikmete küsitlemise võib salvestada ja salvestise klassis ette mängida, et õpilased saaksid vastuseid võrrelda ja analüüsida.

Et süvendada õpilastes arusaamist keele ja identiteedi seostest, võite kasutada ka ajaloolisi näiteid õppematerjalist 11. Küsige õpilaste arvamust nendes allikates toodud ajalooliste näidete ja riikide keelise mitmekesisuse kohta. Arutage keelset olukorda oma riigis.

Klassitöö 3: Kodakondsuseksam: kas sa ikka kuulud meie hulka? (kestus 15 minutit)

Kas ka teie riigis tehakse selliseid kodakondsuseksameid, millest räägiti Läti näitel esimeses klassitöös? Selgitage õpilastele, et kuigi tavaliselt on kodakondsuseksamid mõeldud sissestajatele, on olukordi (näiteks Lätis), kus selliseid eksameid tuleb teha ka samas riigis sündinud ja kasvanud inimestel, kellel on teistsugune etniline ja kultuuriline taust. Taoliste eksamite

EUROOPA AJALOO MAJA

puhul võib tekkida küsimus, kas need on ikka asjakohased. Kas eksamil arvestatakse inimeste identiteetide paljususega? Kuidas võivad sellised eksamid mõjutada kooseksisteerimist mitmerahvuselistes ja -kultuurilistes riikides?

Et aidata õpilastel nende teemade kohta oma järeldusi teha, korraldage klassis kodakondsustesti simulatsioon ja rollimäng. Selleks peate leidma tegeliku näite teie riigis kasutatavast kodakondsustestist. Laske õpilastel sellega tutvuda ja jagage rühmadele välja. Paluge neil ette valmistada mitmesuguseid argumente teistele rühmadele esitamiseks. Rollimängu osalised on järgmised:

- sisserändajatega tegelev riigiametnik
- vähemusrahvustega tegelev riigiametnik
- riigi poole pöörduv sisserändaja
- riigi poole pöörduv vähemusrahvuse esindaja.

Õpilaste argumentid peaksid puudutama järgmisi küsimusi:

- Mida eksam sisaldab?
- Miks peaks eksami tegema?
- Miks ei peaks eksamit tegema?

Klassitöö lõpus küsige õpilastelt, mida nad nüüd arvavad selle kohta, kuidas riigid peaksid eri rahvusi vastu võtma.

Näiteid ajaloost

Kodakondsuse ja rahvuse seoste põhjalikumaks käsitlemiseks paluge õpilastel vaadata õppematerjalis 12 toodud näiteid, kus mõnel juhul on need mõisted tõrgeteta koos eksisteerinud ja mõnel juhul konflikte tekitanud. Kasutage järgmisi selgitusi ja küsimusi, mis on esitatud ka õppematerjalis:

- Austria-Ungari impeerium oli pikka aega (1867–1918) püsinud poliitiline üksus, mis koosnes paljudest eri rahvustest. 20. sajandi esimesel veerandil tekkisid selle asemele uued rahvusriigid. Kuidas avaldub kultuuriline ja etniline mitmekesisus Mostari linna postkaardil, mis on pärit umbes aastast 1900, ja Esimese maailmasõja aegsel postkaardil?
- Endises Nõukogude Liidus kasutati kõigi liitu kuuluvate rahvuste seas ühise nõukogude identiteedi loomiseks propagandavahendeid. Plakatil kujutatakse erineva etnilise taustaga noori Nõukogude Liidu kodanikke. Millist sõnumit püütakse selle plakatiga edastada? Kas teie arvates saab poliitiline režiim luua riigile uue identiteedi ja panna kogu elanikkonna seda omaks võtma?
- Alsace ehk Elsass on Prantsusmaa ja Saksamaa vahel asuv piirkond Euroopa südames. Oma strateegilise asukoha tõttu nende kahe suurriigi vahel on tema saatus olnud keeruline ja sageli traagiline. Selle piirkonna riiklik kuuluvus on viimase 150 aasta jooksul muutunud neli korda. Vaadake järgmist videoklippi eakast mehest, kes räägib Alsace'i/Elsassi ajaloost, ja mõelge selle üle, kuidas pidevad muutused on mõjutanud inimeste elu ja kuuluvustunnet.

EUROOPA AJALOO MAJA

Klassitöö 4: Kuidas on identiteeti ajuti kasutatud ühiskonna lõhestamiseks ja viha õhutamiseks? (kestus 15 minutit)

Korraldage õpilastega arutelu sotsiaalse tõrjutuse teemal ning aidake neil kindlaks määrata ja iseloomustada identiteedipõhise tõrjumise eri etappe. Et õpilastel oleks lihtsam seda protsessi ette kujutada, ühendage eri etapid joonega, alustades tõrjutuse leebematest etappidest ja lõpetades selle raskemate vormidega:

- eristamine (või n-ö „teiste” määratlemine)
- eraldamine, segregatsioon (või isolatsioon)
- diskrimineerimine
- hävitamine

Paluge õpilastel tuua iga etapi kohta üks näide tänapäevast ja üks ajalooast. Aluseks võib võtta koolis läbitud teemad ja/või allpool toodud juhtumid. Võib võtta ka üheainsa näite, nagu Euroopa juutide hävitamine natside poolt, ja tuua välja konkreetsed meetmed, mida kasutati eri etappidel (nt kollane Taaveti täht, getod, väljasaatmine jm).

Tänapäevaste näidetena võib välja tuua muu hulgas getostunud linnad, romade diskrimineerimise teatavates ELi riikides, geide ja lesbidega seotud eelarvamused, sisserändajate vastased äärmuslikud liikumised, käimasolevad etnilised konfliktid jm. Tooge sotsiaalse tõrjutuse näiteid ka oma riigist ja arutage neid õpilastega.

Kasutage õppematerjali 13, et õpilased saaksid tutvuda konkreetsetel allikatel põhinevate ajalooliste juhtumitega, kus inimesi on nende identiteedi põhjal eristatud, eraldatud ja hävitatud. Paluge õpilastel vastata nende allikate põhjal järgmistele küsimustele, mis on esitatud ka õppematerjalis:

- Kuidas illustreerib Rita Kuhni juhtum tõsiasja, et identiteeti mõnikord inimesele või teatavale elanikkonnarühmale peale surutakse? Millised on sel juhul tagajärjed?
- Mida näitasid kunagised nn inimloomaaiad eurooplaste suhtumise kohta kolooniate põlisrahvastesse?